

İkili denetim prosedüründe eylem plan ve raporlarına ilişkin

Yuvarlak Masa toplantısı

13-14 Ekim 2014, Strazburg

Sonuçlar

13-14 Ekim 2014 tarihlerinde Avrupa Konseyi (Kararların İcrası Dairesi) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icrasında eylem plan ve raporlarının rolüne ilişkin bir Yuvarlak Masa toplantısı düzenlemiştir.

Eylem plan ve raporları, Ocak 2011’de yürürlüğe giren ikili denetim prosedürünün temel taşlarından birisi olmakla kalmayıp, ikincilik prensibinin pratik yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu prensibe göre kararların icrasında ana sorumluluk Devletlere düşmekte, Bakanlar Komitesi tarafından denetlenmek kaydıyla, Devletler kararların icrasında diledikleri yöntemi seçebilmektedir.

Yeni denetim prosedürünün yürürlüğe girmesinden 3 yılı aşkın bir süre sonra gerçekleştirilen Yuvarlak Masa toplantısında, eylem plan ve raporlarının nasıl hazırlandığı, gelişmeler ve karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu vesileyle, Mahkeme kararlarının icrası çerçevesinde eylem plan ve raporlarının potansiyeli de incelenmiştir.

Eylem plan ve raporları: icra sürecine katkı

Katılımcılar, öncelikle, yeni çalışma yöntemlerinin yürürlüğe girmesini takiben Komite’nin geçmişe göre daha fazla sayıda dosya kapattığını, yeni davalarda ise daha hızlı çalıştığını ifade etmiştir.

Katılımcılar ayrıca eylem plan ve raporlarının, kararların icrası sürecine şeffaflık ve dinamizm kazandırdığı hususunun altını çizmiştir. Bu çerçevede bazı ülkelerin, AİHM kararında öngörülen tedbirleri belirleyerek, kararın icrası için gerekli önlemlerin alınması ve Bakanlar Komitesi kararlarına cevap verilmesi hususlarında kayda değer ölçüde gelişme kaydettiği belirtilmiştir.

Bazı katılımcılar, eylem planı hazırlanması sırasında yerel parlamento ve sivil toplum da dahil olmak üzere ilgili tüm aktörler tarafından katılım sağlanmasının önemi üzerinde durmuştur.

Ayrıca toplantı sırasında katılımcılar tarafından sunulan örnekler, sinerji geliştirilmesinde ve özellikle Devletlerin çözmek durumunda kaldığı karışık ve yapısal meselelere cevap bulmalarında, eylem planlarının potansiyel önemini göstermiştir.

Katılımcılar, toplantı sırasında sunulan yapıcı tartışmalara ilişkin örnekleri, ve sözkonusu tartışmaların ulusal yetkilileri, büyük ölçüde kabul görmüş bir eylem planı etrafında birleştirmiş olmasını ilgiyle karşılamıştır.

Katılımcılar, verilen örneklerin olumlu örnekler teşkil edebileceği konusunda hem fikir olmuştur.

Eylem plan ve raporlarının geliştirilmesi

Bazı katılımcılar, sunulan eylem planının Bakanlar Komitesi beklentilerini karşılayıp karşılamadığı konusunda erken aşamalarda bilgilendirilme ihtiyaçlarını dile getirmiştir. Diğer katılımcılar ise, ikincillik prensibine atıfla, erken diyalogun sadece çok karışık problemler içeren özel durumlarda değerlendirilebileceğini belirtmiştir.

Katılımcılar ayrıca, eylem plan ve raporlarının özellikle ilgili hukuk sistemi dışındaki şahıslar tarafından da anlaşılabilir ve kolay okunur olması gerektiği hususunun önemi üzerinde durmuştur. Eylem planlarının anlaşılabilir olması ve kolay okunabilirliği, Mahkeme kararlarında öne çıkarılan problemlerin daha kolay belirlenebilmesini, ayrıca yetkililer tarafından alınmış ya da alınması öngörülen tedbirlerin öneminin, gerekçesinin ve tahmini zamanlamasının daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu çerçevede, ulusal dillerde hazırlanmış taslak metinlerin Avrupa Konseyi resmi dillerinden birisine çevrilirken, çevirinin yüksek kalitede olması açıklık ve okunabilirlikte kolaylık sağlanması açısından önem arz etmektedir. Katılımcılar ayrıca, bilgiye ulaşımı kolaylaştırmak amacıyla eylem plan ve raporları ile Bakanlar Komitesi'nin ilgili kararlarının geniş çapta ve ulusal dilde dağıtımının sağlanması gerektiği konusu üzerinde durmuştur. Eylem plan ve raporlarının, yetkili ulusal otoritenin internet sitesi de dahil olmak üzere, kolaylıkla ulaşılabilen sitelerde ve ulusal dilde yayınlanması konusundaki öneriler, katılımcılar tarafından takdirle karşılanmıştır.

Toplantıda ayrıca, eylem plan ve raporları ile bunların yazımında kullanılacak şablonların dikkatli ve etkin bir şekilde hazırlanmasının sağlanması için alınması gerekli tedbirler ile bu dokümanları hazırlamakla görevli özel bir yapının kurulması ve irtibat görevlilerinin belirlenmesi konularına dikkat çekilmiştir.

Aynı bağlamda, eylem plan ve raporlarını hazırlayan kişilere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları konusunda ve kararların icrasında nelerin gerekli olduğu hususunda düzenli eğitimler verilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Bazı katılımcılar, özellikle yasal düzenleme gerektiren durumlarda alınacak tedbirlere ilişkin bir takvim sunulmasındaki zorluklara işaret etmiştir. Böyle bir takvimin, her ne kadar sadece bildirim mahiyetinde de olsa ve zaman içinde değişme ihtimali de bulunsa, kararların icrası sürecini hem Avrupa hem de ulusal seviyede kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Katılımcılar, her hâlükârda, eylem planlarının düzenli olarak güncellenmesi sayesinde otoritelerce alınması öngörülen tedbirlere ilişkin gerekli şeffaflığın sağlanmasının, bu vesileyle bilgi eksikliğinin gereksiz sorulara neden olduğu bir ortamdan sakınılmasının önemli olduğunu değerlendirmiştir.

Katılımcılar gerek ulusal seviyede, gerekse Avrupa seviyesinde nitelik ve görünürlüğü arttırılabileceği konusunda görüş birliğine varmıştır. Bu kapsamda katılımcıların çoğunluğu yeterli kaynakların (geniş anlamda), Devletler tarafından yetkili birimlerin kullanımına tahsis

edilmesi gerektiği hususuna dikkat çekmiştir. Buna göre söz konusu kaynaklar; icra sürecindeki tüm aktörleri şartlar gerektirdiğinde harekete geçirip etkin şekilde koordine edebilecek, gerekli eylem plan ve raporlarını süresi içinde, açık, anlaşılabilir, ikna edici ve gelişen süreç hakkında bilgi içerecek şekilde hazırlayabilecek kapasitede olmalıdır. Tüm katılımcılar birinci derecede sorumluluğun, kararın icrasını gerçekleştirecek yetkilere sahip otoritede bulunması gerektiği hususunda anlaşmıştır.

Son olarak, eylem planı hazırlanırken, ulusal makamlar tarafından aynı konuda başka birimlere veya BM gibi uluslararası kuruluşlara daha önce sunulmuş belgelerden de esinlenilebileceğinin, tekerliğin yeniden icat edilmesine değil sinerji oluşturulmasına gerek olduğuna dikkat çekilmiştir.

Katılımcılar, Kararların İcrası Dairesinin eylem plan ve raporları hakkında bir rehber hazırlama konusundaki girişimini ilgiyle karşılamıştır. Ayrıca, 15-16 Aralık 2011 tarihlerinde Tirana’da gerçekleştirilen Yuvarlak Masa toplantısında hazırlanan Mahkeme kararlarının hızlı icrasına dair yerel mekanizmalara ilişkin derlemenin güncellenmesinde de yarar olacağı değerlendirilmiştir.

Eylem planları ve raporları: İleriye dönük perspektifler

Kararların icrası konusuna Mahkeme’nin artan orandaki ilgisi dikkate alındığında, eylem planları, bu planların uygulanması ve eylem raporları Mahkeme için önemli bilgi kaynakları, hatta daha fazla etkileşim için itici bir güç olabilecektir.

Yuvarlak Masa tartışmaları sırasında bazı Hükümetlerin ulusal parlamentolarına yıllık rapor sundukları dikkate getirilmiş, ulusal parlamentoların sözkonusu raporlamanın da ötesine geçerek eylem planı hazırlama ve planın yerine getirilmesi sürecine katılım sağlanması hususları da ele alınmıştır.

Katılımcılar ayrıca, işbirliği programları ile kararların icrası arasındaki önemli ve mevcut iletişim ile potansiyel etkileşimi de ilgiyle not etmiştir. Karmaşık sorunların mevcut olduğu durumlarda eylem planlarının açık ve ikna edici olmasının, ulusal makamlarca belirlenen tedbirlerin takibinde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. İşbirliği programlarının ilgili Devlete uzmanlık ve bir dizi tavsiye sunması nedeniyle, eylem planının hazırlanması aşamasında dahi gerçekleştirilecek işbirliği programlarının, ulusal makamlara takdir haklarını daha iyi kullanmalarına imkân verecek seçimler sunacağı not edilmiştir.

Son olarak AIHM kararlarının icrasına dair gelecek görüşmelerde, Bakanlar Komitesinin üye ülkelere yönelik CM/Rec(2008)2 sayılı *Avrupa insan Hakları Mahkemesi Kararlarının Hızlı İcrası İçin Etkili Ulusal Kapasiteye İlişkin Tavsiye Kararının* uygulanması, ve hatta geliştirilmesine özel önem atfedilmesi gerektiğini vurgulanmıştır.